

Motion till riksdagen 2023/24:435

av **Daniel Riazat m.fl. (V)**

Förskolan

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på reglering avseende barngruppers storlek i förhållande till antal pedagoger och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att garantera att lokaler som används till förskoleverksamhet är anpassade och ändamålsenliga samt att antalet barn per kvadratmeter inte är för högt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att göra förskolan tillgänglig för fler barn i hela landet bör regeringen utreda hur ett golv kan införas i regelverket för maxtaxan så att hushållen med allra lägst inkomster blir avgiftsbefriade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att lagstifta om förskoleverksamhet på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att möjligheten att bedriva pedagogisk omsorg i bolagsform avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Alla barn ska kunna utvecklas efter de bästa förutsättningarna och utifrån sina behov. En bra förskola är minst lika viktig för barns utveckling som en bra skola. När vi nu befinner oss i en ekonomiskt orolig tid och kan se hur kommunerna tvingas dra ner på resurserna till förskola och skola väljer regeringen och SD att lägga en nedskärningsbudget som bara ger kommuner och regioner en tredjedel av vad de behöver för att ens bibehålla dagens nivåer.

För Vänsterpartiet är det viktigt att värna barnen. Rätten till en bra förskola för alla barn är en självklarhet. Bra barnomsorg är också en förutsättning för att kvinnor och

män ska kunna förvärvsarbeta på lika villkor. Inom förskolan löper dock personalen större risk att drabbas av stressrelaterade sjukdomar jämfört med andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden. Det riskerar att drabba barnens utveckling. Barnen har rätt till en bra verksamhet och personalen har rätt till en god arbetsmiljö.

Därför vill vi se en hårdare statlig reglering av kvaliteten i förskola och skola för att motverka ogenomtänkta nedskärningar som drabbar personalens arbetsmiljö och därmed barnens förskoleår negativt. Vi föreslår mer pengar till kommunerna i vår budgetmotion (2023/24:2385) för att förhindra besparingar på förskolan.

3 Arbetsmiljö och personalfrågor

Många anställda inom förskolan mår inte bra och många vittnar om sin pressade situation. Stora barngrupper och för få kollegor leder till en stressad arbetsmiljö. Storleken på barngrupper påverkar både barn och personal. Skolverket har riktlinjer för barngruppsstorlek, dessa är 6–12 barn per grupp i åldern 1–3 år samt 9–15 barn per grupp i åldern 4–5 år. Skolverkets riktlinjer bygger på samlad internationell och nationell forskning och visar på flera fördelar med mindre barngrupper, bl.a. att det leder till bättre miljö med lägre ljudnivå och att det gynnar barns lärande. Vänsterpartiet anser att dessa riktlinjer är bra, men eftersom det inte finns någon reglering för hur stora barngrupperna får vara, överskrids på många håll Skolverkets riktlinjer och utvecklingen går i fel riktning. I Norge såg man samma utveckling och valde 2018 att lagstifta om barngruppernas storlek.

I Norge säger lagen att

Barnehaugen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år. (§ 26 Grunnbemanning, Lov om barnehager)

Där har lagen haft effekt och personaltätheten har ökat. För att komma till rätta med bemanningen i förskolan och för att ge alla barn en bra start i livet bör Sverige följa Norges exempel. Regeringen bör därför återkomma med förslag på reglering avseende barngruppsstorlek i förhållande till antal pedagoger. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Många pedagoger i förskolan vittnar om för höga ljudnivåer. Ljudnivån är så pass hög att pedagogernas hörsel tar skada, hörselnedsättning och tinnitus är vanligt förekommande. Dessutom är det en stressfaktor för både barn och personal. Ett citat från Arbetsmiljöverket:

Höga ljudnivåer på förskolan är ytterligare ett arbetsmiljöproblem som drabbar både vuxna och barn. Ett forskningsprojekt från Umeå, där 17 förskolor ingick, visade att ljudnivån inom förskolan ligger över 70 decibel i snitt under en arbetsdag, vilket är mycket tröttsamt och kan skapa stressreaktioner. Det är samtidigt en varierande ljudbild med plötsliga toppar i form av skrik, slammer, omkullvälta stolar och bullriga leksaker. Det är inte ovanligt att personal drabbas av ljudtrötthet, tinnitus och stress.

En del i problematiken med hög ljudvolym är, som ovan nämnts, barngruppernas storlek samt att många förskolelokaler inte är dimensionerade för det antal barn som går där. Det är helt enkelt för många barn i förhållande till lokalernas storlek och utformning. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att barngrupperna inte är större än vad

lokalerna är dimensionerade för samt att lokalerna på olika sätt är anpassade för den verksamhet som bedrivs där. Det måste finnas gott om yta för barn att kunna leka. Ett flertal kommuner arbetar i dag med ett funktionsprogram för förskolan – ett styrdokument som beskriver vad som avses med ändamålsenliga lokaler och utemiljö. Det används som underlag vid planeringen och utformningen av förskolans verksamhet och i samband med att en ny förskola ska byggas eller när en gammal renoveras eller byggs om. I programmet kan allt från riktlinjer för antal barn per kvadratmeter till detaljer kring materialval, ventilation, färgsättning, höjd på möbler osv. ingå. Vänsterpartiet ser positivt på detta men anser att regeringen behöver ta ett större ansvar för att garantera att all barnomsorg i landet bedrivs i ändamålsenliga lokaler. Regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att garantera att lokaler som används till förskoleverksamhet är anpassade och ändamålsenliga samt att antalet barn per kvadratmeter inte är för högt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Avgifterna i förskolan

Vänsterpartiet anser att alla barn i Sverige ska erbjudas en likvärdig tillgång till förskola. Sedan 2002 har vi maxtaxa i Sverige. I förskolan är avgiften per månad, angiven i procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad, upp till en månadsinkomst på 54 830 år 2023. Det innebär att för det första barnet är avgiftstaket 3 procent men högst 1 645 kronor. För det andra barnet är avgiftstaket 2 procent men högst 1 097 kronor. För det tredje barnet är avgiftstaket 1 procent men högst 548 kronor.

Vänsterpartiet stödjer systemet med maxtaxa och vill på sikt att förskolan ska bli helt avgiftsfri eftersom förskoleavgiften kan utgöra ett hinder för hushåll med små ekonomiska resurser. Som ett första steg vill vi därför ändra regelverket kring maxtaxan så att de med lägre inkomster betalar en lägre avgift än idag. Liknande modell tillämpas redan i flera kommuner, t.ex. Skellefteå och Malmö. För att göra förskolan tillgänglig för fler barn i hela landet bör regeringen utreda hur ett golv kan införas i regelverket för maxtaxan så att hushållen med allra lägst inkomster blir avgiftsbefriade. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Barnomsorg på obekväm arbetstid

Många människor arbetar på obekväm arbetstid, dvs. kvällar, helger och nätter. I dag har föräldrar ingen automatisk rätt till barnomsorg på dessa tider. I stället är det upp till varje kommun att avgöra om den ska erbjuda detta. Det gör att många föräldrar inte har möjlighet att arbeta kvällar, helger och nätter. Det drabbar i synnerhet ensamstående föräldrar, varav många är kvinnor. Många av dem tvingas byta arbetstider eller förlita sig på att exempelvis släktingar och vänner kan hjälpa till med barnpassning, allt för att få vardagen att gå ihop. Så kan vi inte ha det. Rätten till barnomsorg på obekväm arbetstid är en viktig del av Vänsterpartiets feministiska politik.

Vänsterpartiet anser att det måste skapas bättre förutsättningar för alla föräldrar att kombinera sitt föräldraskap med arbete. Särskilt när vi vet att det råder personalbrist i många välfärdsyrken där man jobbar på obekväm arbetstid. Det måste helt enkelt bli enklare även för personer med barn att kunna ta jobb utanför ordinarie kontorstid. Barn

behöver också trygghet och kontinuitet. Det kan de få om det finns en permanent lösning med en professionell barnomsorg utförd av utbildad personal med kunskap och erfarenhet. Barnomsorgen måste därför anpassas till alla föräldrars behov.

Regeringen bör utreda möjligheten att lagstifta om förskoleverksamhet på obekvämt arbetstid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Pedagogisk omsorg

Syftet med inrättandet av pedagogisk omsorg var att öppna för olika former av barnomsorg med offentlig finansiering. Pedagogisk omsorg är inte en skolform och det finns inga krav på att verksamheten följer läroplanen eller har utbildad personal. Den marknad som har vuxit fram inom pedagogisk omsorg är problematisk då den svaga regleringen gör det enkelt att tjäna pengar på låg kvalitet. Kommunerna har svårt att ställa krav och följa upp verksamheten eftersom lagen är svag och otydlig.

Vänsterpartiet anser att behovet av flexibla barnomsorgsformer som dagbarnvårdare inte ska kunna utnyttjas för att starta och bedriva mycket lönsam barnomsorgsverksamhet av tveksam kvalitet. Därför måste möjligheten att bedriva pedagogisk omsorg i bolagsform avskaffas. Utöver detta vill vi se en tydligare lagstiftning avseende kvalitetskrav för pedagogisk omsorg. Regeringen bör återkomma med förslag som innebär att möjligheten att bedriva pedagogisk omsorg i bolagsform avskaffas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (V)

Ida Gabrielsson (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Isabell Mixter (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)